

SLOVENEK.

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejeman veljá: Za celo leto predplačan 15 gl., za pol leta 8 gl., za četrt leta 4 gl., za en mesec 1 gl. 40 kr.
V administraciji prejeman veljá: Za celo leto 13 gl., za pol leta 6 gl. 50 kr., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. V Ljubljani na dom pošiljan veljá 1 gl. 20 kr. več na leto. — Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija, Semeniške ulice št. 2.

Naznauila (inzerati) se sprejemajo in veljá trisopna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr., če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.
Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.
Vredništvo je v Semeniški ulici h. št. 2.
Izhaja vsak dan, izvzemši nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 227.

V Ljubljani, v torek 6. oktobra 1885.

Letnik XIII.

Denar — svetá vladar.

V.

Kmet in denar.

Nosili bi sove v Atene ali vodo v Savo, ko bi obširno opisovali nadloge, ki tarejo kmeta v Evropi. Povsod se sliši, da kmet propada, akoravno napenja vse svoje moči. Gotovo je kmet mnogo sam kriv, da gré rakovo pot, vendar je propadu glavni vzrok zopet denar. Do konca preteklega stoletja, da celó v sedanjem stoletju je kmet plačeval svoje davke „in natura“. Grajščaka, učitelja, duhovnika in druge je odračunil s svojimi pridelki, kakor pastirja in delavca. Državni davki niso bili veliki. Za obleko si je kmet sam pridelal volne in prediva; tekalec in krojača je plačal z žitom. Ker je bilo razkosavanje zemlje omejeno, ostala je kmetija nerazdeljena, hiša vedno trdna. Bratje in sestre so dobivali svoje dote tudi večinoma „in natura“. Denarja je potreboval kmet le malo, kolonijalnega in enacega blaga ni poznal oratar. Tedne in mesece je bil lahko brez denarja, ne da bi trpel najmanjšo škodo.

Poglejte ga sedaj. Vsi davki so se povišali in spremenili v denar. Dinar, rokodelce več zahteva in vleče v denarji. Zemlja je kupljiva in razdeljiva do najmanjšega zelnika. S tem razkosavanjem je zemlji poskočila i cena. Treba ti je mnogo vzeti v roke, če hočeš postati zemljak. Ta prehod od nature do denarja je velikanska prekucija. Vse se kupi in plača le z denarjem, a na to ni nobeden mislil, da kmet denarja kovati ne zna in ne sme. Stiska in váruje, a slednjič le zmanjka in pot ga vodi k — skopuhu, bogatinu. Vzel je na posodo, da plača davke in dote; dolg raste in shaja, kakor testo, kmet postane berač. Kolikor so nam razmere znane, najdemo v vsaki župniji ali občini enega ali dva denarna „bogova“. Tú stoji zlato tele, kamor ga hodi častit „izpodjedani“ kmet. Koliko žalostnih prizorov, ki si jih ne vstvari najživejša domišljija, narisali bi lahko iz vsakdanjega življenja. Bolest trga človeku srce, ko vidi, kako se zviža zadolženi revež pod nogami neusmiljenega „tirana“. Prosi in

moli, išče pravice, ne najde usmiljenja. Le kdor maže, dobro vozi. — — —

Stopimo še za trenotek v kmečko hišo. Po hiši razsaja kopica otrok; mnogo „ust“, malo dela. Da govorimo modérno, osoda je vrgla kmeta v obližje mesta, nad katerim se valí dan na dan sivi dim iz tovarniških dimnikov. Mlado in staro zapušča polje, hiti v tovarne. Vse požira, žene in otroke požrešni industrijalizem. Ni hlapca ne dekle, delo zastaja osat se rodi, lakota sili v hišo. Stroj mora nadomestiti človeške moči. Večje kmetije to vzmorejo, a manjši kmet tega ne more, postane dninar. Tako se je bojeval zadnja leta poljedelec z vsemi močmi proti denarju, mogočnemu kapitalu.

Če se delo vstavi, tovarna poneha, stroj obstoji, zapušča peči tovarniški delavec. Kje iskati dela in kruha? Kmet si je nakupil strojev, ne potrebuje človeka. In ko bi ga potreboval, do pluga in grude tovarniški delavec nima niti veselja niti sposobnosti. V tovarni se ni naučil popolnem nobenega rokodelstva, izdelával je le posamezne kosove, dele od puške, orodja itd. Stradati mora, nadlegovati dobre ljudi, ker ne zna rokodelstva. In če se vrše taki prevrati „en gros“, kaj naj počne ljudje brez kruha. Tú ne pomaga Lassalle, še manj Schulze-Delitzsch. Kmet jih mora rediti. Če mu ne daš, ti pa ukrade.

Zadnja desetletja je prišlo na misel previdnim možem, kako bi kmetu preskrbeli cenó potreben denar. V prvi vrsti moramo omeniti Raiffeisen-ove posojilnice, ki so navadno omejene na prebivalce ene vasi. Schulze-Delitzsch je zastopal načelo „manšterstva“, ta pa (Raiffeisen) omejuje posojilnice na žive potrebe. Vsak ud dobí denar le za one stroške, ki jih potrebuje njegovo delo, in če je gotovo, da se v to porabi. Vsi udje jeden družega nadzorujejo, ker so jeden drugemu porok. Kmet dobí denar, da okroži svoje posestvo, nakupi potrebno živino in poljsko orodje, plača seme in davke. Kupuje v gotovem denarju, toraj tudi ceneje in od posojila plačuje nizke obresti.

Glavnico zložé z doneski premožnejši kmetje in mali kapitalisti. S prva gré sicer trda za denar, a

počasi se društvo razvija, dobiva zaupanje, in s časom se mu ponuja več denarja, kakor ga potrebuje. Denarja je še vedno obilo med narodom, in nek naravni nagon jih straši, da ga ne silijo velikemu kapitalu na borzi.

Če se te posojilnice vedno razvijajo ter razširjujejo, potem s časom prevzemó še druge naloge, da n. pr. preskrbé kmetom primerna živinska plemena, osušujejo in po potrebi z vodotoki oskrbljujejo polja, združujejo zemljišča. Podpirajo lahko sivarstvo, vinarstvo in sploh kmetijske stroke. Tú pa tam bi se dali kupiti stroji in druga kmetijska orodja. Skupno (toraj z manjšimi stroški) bi se prodajali pridelki raznih vrst. S kratka, te posojilnice postanejo lahko podlaga kmetijskim zadrugam, kolikor dopuščajo razmere kmetijske. Gotovo pa so začele reševati kmeta odrtije in mogočnega kapitala.

Kaj pomaga kmetu, ako mu polje dobro obrodi. Res, da se malo oddahne, toda večino dobička vtakne v žep le kapitalist. Poglejmo v Francijo.

Lansko leto je bila v Evropi precej dobra letina. Leta 1884 je morala Francija kupiti inozemskega žita do 30 milijonov hektolitrov, letos le kaci 10 milijonov hektolitrov. Pa konkurenca ameriškega in ruskega žita je tako znižala ceno, da je francoski poljedelec moral delati zastoj. Poljedelci so se pritoževali ter terjali povišanje carine na žito. Vlada in zbornica ste morale nekaj storiti, da potolažijo kmeta, ker volitve so bile pred pragom. Toda, kapital si zna pomagati. Akoravno se je žetev lansko leto obnesla trikrat boljše, kakor prejšnje leto, vendar so navozili kapitalisti v deželo žita in moke za 395 milijonov frankov, nasproti 375 milijonom l. 1883. Sedaj pa le povišujete carino, blagó je pod streho, misli si kapitalist. Kmet je že prodal svoje pridelke, da je zacelil največje rane, denarna moč pa lahko čaka, cenó privija, ker se izgovarja na carino. Borza je vzela v zakup kupčijo z žitom in moko, a ta denarni obroč je trdno skovan, da ne počí.

Ker kmet vidi, da ne izhaja s svojimi pridelki, omejiti mora svoje potrebe in stroške, in tako ču-

LISTEK.

Kratke potne črtice.

Letošnje leto bilo je na potovanju jako rodovitno. V Celovcu razstava, v Mariboru razstava, največi v Budapešti, v Pragi skoraj da tudi razstava — novega českega gledišča. In da je tudi za pobožne Slovence nekaj, se je obhajala tisočletnica smrti sv. Metoda na Velehradu. Kaj čuda toraj, da je prišlo toliko ljudi duhovskega in svetnega, nižjega in višjega stanú za — potni les, romarsko palico! Tudi pisatelja teh vrstic je mikalo, dokler ga je zmikalo do sklepa: Grém na vsak način. In res, šel je s tovarišem enake volje s koncem meseca avgusta.

Znabiti, ali bolj prav gotovo, je marsikdo pričakoval kdo zna, koliko potnih dopisov; saj vsak drugi, tretji dan daljšega, če že ne vsak dan sproti — kratkega! A kakor upam, bodo mi bralci danes radi verjeli, da varali so se vsi. Šaj je pa tudi prvo polovico septembra deževalo, da ni čudo, če so šli vsi upi po — vodi; malo je manjkalo, da tudi meni ni splavalo celo potovanje po — nalivu. Komaj

namreč sem bil na polu pota iz Ljubljane do kolodvora, ko me nagloma zasači nevihta, ploha in naliv, da bi se bil marsikdo manj trdne volje nazaj vrnil — saj potem, ko bi bil do kože moker in saj za toliko časa, da bi se bil posušil ter v suhi obleki iz doma šel. A kaj — to gré tudi k potovanju; v lepem, prijetnem vremenu bi marsikdo po svetu lazil.

Nevihta mi toraj potovanja ni preprečila, pač pa branila, da si s tovarišem Ptuja nisva mogla ogledati, kakor bi bila rada storila. Proti poldnevu se je vendar nebo počasi zjasnilo in potem ni bilo druge nezgode, kakor da smo unkraj Stolnobelegrada morali celo uro čakati, ker postal je bil naš železniški konj nekoliko šepast. V Budapešti sva se vstavila v „Hôtel Evropa“, pri Kranjcu iz Šmartna polega Litije domá, kjer sva se prav dobro imela; kajti on in njegova rodovina ostali so vsi zvesti Slovenci ter nočejo nič od tega slišati, da bi se pomadjarili. Slava jim!

Drugi dan bila nama je glavna reč ogledati si deželno razstavo. Takoj v začetku pa moram izjaviti, da naj bralci nikar ne pričakujejo natančnega popisa razstave, nekaj ker tega ni lahko mogoče,

nekaj ker bi tak popis presegel prostore našega lista. Sploh bodi rečeno, da razstava, dasiravno sem jih že mnogo in jako lepih videl, me je iznenadila, ne sicer kakor bi bila najlepša izmed vsih, ampak ker je bila res lepša, kakor bi se zamoglo pričakovati od deželne razstave. Od posameznih razstavljenih reči zamorem le od nekterih in to le nektere male črtice podati.

Koj v prvi sobi je obiskovalca iznenadila prelepa razstava sadja, sočivja in raznih žitnih plemen. Čebelarstvo, t. j. razno čebelarsko orodje, razni izdelki in pridelki so bili v toliki množini in toliko lepi v razstavi, da tudi v občnih čebelarskih zborih niso bili lepši. Kranjec Ambrožič je dobil, kakor so nam pripovedali, prvo odlikovanje.

Rezbarije bile so razstavljene kaj razne, lepe in zanimive.

Bukvovezne izdelke bil bi človek le gledal. Ne spominjam se, da bi bil na kateri razstavi lepše videl. Bukvovezi so se tú lahko marsikaj učili.

Steklarska razstava menda, čez 3 leta v Pragi tudi ne bo lepša. Se vé, da tú razstavljeno ni bilo vse ogerski pridelek, ampak tudi česki i. dr. Izmed lepe zbirke duhana (tobaka) je bil

tijo silo vsi stanovi. Dobro piše Pouyer-Quertier, prejšnji minister: revščino delavskih stanov ne povzročuje toliko manjša izvoznja pridelkov in izdelkov, kolikor rakova pot prodaje v lastni deželi, posebno pri kmetu. Posebno občuti kmet znižanje cene svojih pridelkov, ker ravno on nosi primeroma največ davkov, in zanj je denar najdražji.

Kakor znano, je Francija dežela indirektnih davkov. Od 3200 milijonov državnih dohodkov je komaj 800 milijonov direktnega davka, nad 2000 milijonov znašajo indirektni davki. Splošno se misli, da nemaniči, to je ljudje brez posestva, plačujejo največ davka. A vendar ni tako. Strokovnjaki (n. pr. Letrèson de la Roque) so dokazali, da plačuje kmet na davkih 33% svojega dohodka, meščansko posestvo 23-46%, trgovina in obrtnija 19-86%, premakljivi kapital 11-46%; 7-76% pa plačujejo, ki živé o plačilu. Kmet tedaj plača primeroma največ in vendar ima najmanj kredita. Ne pozná bank s tekočimi računi; mož z rudečo kapo pride, zarubi mu žito, živino, kapitalist pa skriva svoje papirje. Veliki kapital dobi denarja po 4 in celó 3%, kolikor ga hoče; kmet pa plača najmanj 5%, dolg mora vknjižiti na svoje stroške, kar ga zopet boli.

Poglejmo še v Italijo.

Tudi tu so se zastopniki kapitalizma, kakor naši liberalci, za vse prej brigali, kakor za kmeta. Ko je začelo vreti med prebivalstvom v gorenji Italiji, začeli so jih še le tolažiti. Že pred petimi leti je tožil senator grof Jacini o prevelikih davkih, ki žulijo kmeta, rekoč: „Porabili smo vse vire in bili smo pri novih davkih tako iznajdljivi, da smo izpraznili ves repertorij fiskalne vednosti. Obdačiti moremo le še zrak, ki ga sopemo.“

Nedavno je govoril: „Poljedelska Italija je obložena s takimi davki, kakor nobena dežela svetá. Tuji državniki, s kterimi sem govoril o tej zadevi, niso mi verjeli, da plačuje s hipotekami obloženi kmet 30% svojih dohodkov, z deželnimi in občinskimi dokladami celó 45, 50 in 60%. Ni li to v resnici pravi rop.“

Da končamo svoj razgled, govori naj še poslanec D' Arco: „Agrarna kriza širi se vedno po celem kraljestvu. Ne trpi samo poljedelstvo, trpé tudi industrija, trgovina, sploh vse vsled neznosnih davkov, ki nam jih nalaga država. In vendar imate (ministri) zadovoljne, dobro rejene ljudi, imate bankirje, podvzetnike, zakladavce (liferante) in rentirje. Posebno bankirje, ker z vašimi postavami množite jim pòsel, ponujate priložnost bogatega dobička.“ H-t-b-r.

Politični pregled.

V Ljubljani, 6. oktobra.

Notranje dežele.

V hrvaškem deželnem zboru imajo na dnevnem redu že večkrat omenjene kameralne akte, ki so iz hrvaškega arhiva zginili ter potovali v Budapešto. Narodna ali madjaronska vladna stranka odobrava večinoma ta banov korak, opozicija ga pa po možnosti pobija. In celó iz narodne stranke je izstopilo nekaj mož, med kterimi je tudi Živković, ki bodo glasovali z opozicijo proti banu. Banovi pristaši trdijo, da je ban prav storil, vrnivši akte zopet tjakaj, od koder jih je knez Windisch-

najlepši hercegovinski. Nekoga sem od strani čul reči: „Oj, po tem se pa morajo kadilcem sline cediti.“ Malo surovo sicer, pa resnično bi znalo že biti — mogoče, da je mož iz lastne skušnje govoril.

Posebno izvrstna je bila razstava raznih vin in žganih tekočin. Kaj lepšega si zamore človek komaj misliti, kakor je razstava likérjev in vina g. Zwacka et Comp.; ali Hes-Wolfova vinska razstava. Mogoče, da so se izvedencem tudi tu sl... cedile!

Kakor pred tremi leti v Trstu odlikoval se je tudi v Budapešti — in še mnogo bolj — hrvatski paviljon. Bili so tu noter nakopičeni vsi pridelki in izdelki Hrvatske, celó želo. Le škoda, da zaradi pomanjkanja prostora so bile marsiktere reči, n. pr. žita i. dr. previsoko postavljene, da jih ogledovalec ni mogel popolnoma razločiti. Sodarija hrvatska je res lepa, da komaj vé, kje bi bil lepšo videl. Jako lep je bil razgled čez razstavne prostore iz „razgleda“ vrh hrvatskega paviljona.

(Dalje prih.)

grätz po krivici vzel in na Hrvaško poslal. Opozicija zopet trdi, da Madjari do tistih aktov nimajo prav nobene pravice, ker se tikajo edino le hrvaškega naroda in njegovega posestva. Edina, ki bi se jim morda pripoznati zamogla, bila bi ona lastninska pravica do aktov, v kterih je govorjenje o konfisciranih grajščinah Zrinjske in Frangipanske rodovine. Do vsih drugih aktov pa Madjari nimajo nobenega prava in jih bodo prej ko ne vrtni morali v Zagreb. Ban sam pa pravi, da se mu je tako ravnanje pravično zdelo, kakor je namreč z akti storil; ob enem si je pa pri odpošiljavi pridržal pravo, da Hrvaška proti temu lahko vloži ugovor na lastninsko pravico. Za pripravo tega vprašanja na dnevni red, izvolila se je trojica mož. Poročevalec bo profesor Pauvič.

Nemški časniki trdijo, da se je prijaznost med Avstrijo in Rusijo, kakor tudi med Avstrijo in Nemčijo zdatno ohladila. Ali je kaj resnice na tem in koliko, ne vemo; pokazala bode bodočnost.

Vnanje države.

Red po istočni Rumeliji je kljub ustaji uzoren in je pač ona redkih revolucij na svetu, ki so se izvršile brez prelivanja krvi po mirnem potu. Kako dolgo pa bo tako ostalo, ni ravno pretežko vganiti. Toliko časa namreč, dokler ne bo znabit neslana Evropa Turčijo podpirajoč poslednje nahuj-skala, da se mora svojega prava poslužiti in v istočni Rumeliji z orožjem v roki red napraviti. Kakor hitro se bo pa to zgodilo — tekla bo kri, kajti Bolgari se ne bodo podali. Več nemških častnikov ponudilo je svojo službo knezu Aleksandru, če jih hoče sprejeti v bolgarsko vojsko. — Gavril (Krestovič) paša je že prost in je odšel v Carigrad. Bortvik paša, zapovednik rumeljskega orožništva, prišel je pa v Sofijo, ravno tako pričakuje se tudi vojaški zapovednik Drigalski paša. Nekaj vojakov se je prelozilo iz Widdina v Sofijo in politikarji trdijo, da je to znamenje boljših razmer med Srbijo in Bolgarijo. Deputacije iz dežele razpošiljajo se na vse kraje. Ravno včeraj je sporočal brzovaj, da se je jedna predstavila v soboto ruskemu caru v Kopenhagenu in danes čitamo, da se druga odpravlja v Carigrad. Na čelu ji bota dr. Komarov in bivši ravnatelj v Filipopolju, Petrov. Le-ta bode prosila v Carigradu zbrano konferenco evropskih državnikov, da naj se zjedinjenje Bolgarov v tem smislu ugodno reši, kakor se je taisto izvršilo. Ruski častniki so sicer iz službe izstopili, vendar pa ostanejo še nadalje v deželi, čakaje, kaj da bo. Rusija sploh se pa jako dvomljivo obnaša proti Bolgarski ustaji. Ustaja sama po sebi ji je všeč, zjedinjenje tudi, tisti pa, ki se je ustaji po volji naroda na čelo postavil, in to je knez Aleksander, ji pa ni všeč in bi se ga jako rada znebila. Vzrok najberž je, da se ni Aleksander poprej do Rusije obrnil z vprašanjem ali smé ali ne.

Rusija jela se je pripravljati na balkansko vojsko. Vsak častnik, ki sedaj za odpust prosi, mora se s podpisom zavezati, da se bode, če bo treba v 24. oziroma 48 urah zopet k vojakom povrnil. V Petrogradu napravili bodo konferenco, ktere se bodo vdeležili možje, ki so svoje dni v rusko-turški vojski imeli veliko nalogo. Med temi sta posebno grof Ignatjev in pa veliki knez Nikolaj, ki je bil v poslednji vojski ondi za poveljnika. Na tej konferenci premotravali bodo slučaj bodoče vojske in pa združenje Bolgarov. Rusija bi zjedinjenje pripoznala le s temi pogoji: a) da organizacija izvrši se na podlagi, kakor si jo narod sam želi in je to željo že o več priložnostih izrazil; b) da se prestol bolgarski in pa dostojanstvo generalnega guvernerja istočno-rumeljskega ne proglasi za dedno. Zakaj da se Rusija temu upira, bode takoj očividno, kakor hitro se domislimo, da črnogorski zet Peter Karadjordjevič, ki od Rusije vsako leto po 200.000 rubljev podpore vleče, še vedno nima niti prestola in niti države ter da bi se mu po ruskih mislih Bolgarija jako prilegala. Ko bi pa Peter že ondi sedel, pač ni vrjetno, da bi se Rusija in to vladna Rusija branila proglasiti bolgarski prestol dednim. Sploh se pa tudi večina ruskih časnikarjev proti pogumnemu knezu Aleksandru jako nesramno vede, vse le za to, ker ni šel poprej ruskih na pol-bogov vprašat ali sme ubogati ali ne narod pozivajoč ga na čelo. Pregarjajo ga pa tudi zaradi tega že več časa, ker se je v najnovejšem času Battenberg če tudi stričnik ruskega cara vendar-le skušal od leta do leta bolj umikati ruskemu vplivu, prizadevaje si stati na lastnih nogah. Bolgarski knez svoj narod ljubi in se je zanj že boril v rusko-turški vojski, ko se še niti znalo ni, da bo kedaj na prestol prišel. Sploh so se pa ti ruski junaki nekoliko osmesili. V prvi sapi so vsi zagnali glasovito hozano knezu Aleksandru za njegovo pogumnost, misleč, da mu je Rusija naročila tako ravnati; še le pozneje, ko so zvedeli, da je Aleksander korak izvršil na lastno odgovornost, napadali so ga kakor besni. Pripoznati moramo sicer, da niso vsi časniki taki, da bi ga napadali; mnogo pa jih je!

Angleži trdijo na vse pretege, da so sedanjo ustajo v istočni Rumeliji na Ruskem skuhali v vseslovanskem komiteju. Namenjena je bila pa še le za bodoče leto 1886, kedar je grozno gorje celemu svetu napovedano v preroških bukvalih stare Simbilje. Do tedaj bili bi jo priredili, da bi bila na treh krajih h krati bruhnila: v Sofiji in Bolgarskem, v Filipopolju v istočni Rumeliji in pa v

Belemgradu. Kneza Aleksandra in kralja Milana sklenili so zapoditi, na njuno mesto pa črnogorskega zeta Petra Karadjordjeviča postaviti na čelo združenim pokrajinam Bolgariji istočni Rumeliji, Srbiji, Stari Srbiji in Macedoniji v jedno državo. Karavelov je vso to nakano zvedel po zaupnem potu. Ker mu je bilo morda žal za kneza Aleksandra, ali pa se mu je hotel posebno prikupiti, pregovoril je načelnike te zarote v istočni Rumeliji, da so se z ustajo podvzivali in to na korist Aleksandra. Sklepal so tako: Ko revolucijo okličemo, pozvali bomo takoj Aleksandra, da se postavi obema deželama na čelo. Ako on to stori, zapodila ga bode prej ko ne Rusija ali pa še celó združena Evropa s prestola, češ, da prekucuha dandanes ne more rabiti za vladarja, ko je povsod miru tako živo potreba. Če bi pa Aleksander ne hotel sprejeti ponudbe, pognali ga bomo sami, ker ni za nobeno rabo. Battenberger si je izvolil izmed obeh zlegov, maušje in je šel v istočno Rumelijo; s tem si je pa sovražstvo in nevoljo vladne Rusije nakopal, pri narodni Rusiji se je pa mož jako prikupil in to ga zna tudi še nadalje na prestolu obdržati, če tudi vladna Rusija trdi, da prekucuha v Bolgariji ne more za sosedla imeti. Sicer je pa Battenberger na vse pripravljen; vendar se pa ni nadjati, da bi ga Rusija v resnici zapodila. Prej ko ne, mu le zarad lepšega tako žuga, da se ji ne bo od te ali one strani očitalo, da je v Skiernjivicah in Kromeriji vsa za mir si prizadevala (na videz), dobre štiri tedne kasneje pa že ustaše podpirala.

Da Grška vojske nabira in vojsko na noge spravlja, smo že včeraj poročali med telegrami. General Sapunzaki prevzel je vrhovno povelje nad vojski v Tesaliji zbranimi, kterih je že nad 10.000 ondi. Iz otoka Krfa odšlo je 3000 mož proti Artii. V Volo odšli ste dve bateriji, ondašnja posadka bode se pa pomaknila dalje. Tovarne v Pireji dobile so velikanske naloge na izdelavo obleke in obutala. Vojni parniki dobili so povelje, da morajo pripravljati biti na odhod.

Turčija jela se je z grozno hlastjo na boj pripravljati. Menda čuti, da jo bodo prijeli balkanski narodi sami: Grki od ene, Srbi in Bolgari od druge strani. Ob vsi istočno-rumeljski meji zbira se silna vojska pod zapovedništvom Mustafa paše. Več nego 16.000 mož ima že ondi zbranih pešcev, konjikov in topničarjev, ki imajo 80 topov s seboj. 1. oktobra poslala je zopet 5000 mož tjakaj. Kakor na suhem, ravno tako podvzajajo se na morji vse za boj v red in pod orožje spraviti. Posebno preglavico dela Turkom Macedonija, po kteri se kar tri države slastno ozirajo in kjer je nezadovoljnost menda od dne do dne večja. Da bi se upor tudi ondi preveč ne razširil, poslala je Turčija iz Soluna tjakaj štiri batalijone pešcev in 50 orožnikov. Kaj bo to za uporno pokrajino, kakor je Macedonija, ki se od stare Srbije pa do morja (Soluna) razteza. Uporniki so zvedeli po hajdukih, da se jim bližajo turški batalijoni; umaknili so se jim v gore. S seboj so vzeli sedem odličnih turkov za poroke, s kterimi so pa jako grdo naredili. Ker so se bali, da bi jih ne izdali, so tri pobili, ostalim štirim so pa oči iztaknili, ušesa in nosove porezali ter jih spustili. Kdo da so ti ustaši, brzovaj ne pové, ali so namreč Arnavti, Srbi ali Bolgari. Po njihovi divji krutosti soditi, rekli bi, da so Arnavti ali Albanci. Sploh se pa Turkom sedaj povrača, kar so oni poprej s kristjani delali. Koliko je bilo takošnih žrtev pred rusko-turško vojsko v krščanskih družinah, to se ne dá popisati.

Izvirni dopisi.

Na Dolgem, 5. okt. (Izlet k Peričniku po povodnji.) Ko se je zadnja povodenj nekoliko vnesla, me je radovednost gnala pogledati v okolico, kakošna je škoda v posameznih krajih. V sredo sem pregledal Savsko dolino do Hrušice, kjer sem šel čez Savo po Hruševskem mostu, kterege so tudi komaj pred povodnjo oteli in potem po desnem bregu Save do Mojstrane. V petek pa sem hotel videti, kaj je Bistrica po Vratih učinila. In tu se je pokazalo strmečim očem strašno razdjanje, ktero le tisti prav ceniti zamore, kteremu je bila ta dolina popred kolikortoliko znana.

Že precej pri fužini je pustila Bistrica sled svoje razdivjanosti. Visok most, ki pelje na žago, je zginil, in ravno tako dolgi žljebovi, ki so žagi vodo iz Bistrice preskrbljevali. Močni fužinski jez je komaj ostal in da ga niso lani popravili, bi se zdaj ne bil obranil. Za jezom sta imela popred dva Mojstranska posestnika lepe njive in travnike, zdaj imata večidel le prod in nasipo. Eden teh je ravno od povodnji nanošena drva pobiral. Ko me ogleda, mi s solznimi očmi potoži svojo nesrečo, rekoč: „Glejte gospod! tu je bil moj vžitek, od tega sem se živel; zdaj pa je skoraj vse šlo po vodi!“ Tolažil sem ga z Božjo previdnostjo, ki vse v naš prid ravná, pa tudi z opravičeno nado, da bode Bog gotovo usmiljenim ljudem srce omečil, da nam bodo pomagali.

Od tu naprej je kolovozna pot po Vratih na prav mnogih krajih spodkopana in odtrgana, tako, da se še peš ne more čez, toliko manj pa z vozom. Tu in tam je treba visoko v breg, da se pride zopet na pot.

Posebno velike premembe pa so se zgodile s Peričnikom, in je podoba, da bo Peričnik ohranil spomin na to povodenj za vse prihodnje čase. Kakor da bi se bil svoje stare poti naveličal, pada zdaj večidel po drugem, nekoliko višjem, desnem žlebu v globočino. Da je kdaj (morebiti pred stoletji) po desnem žlebu tekel, se je dobro poznalo, ali sedanji rod se tega nič ne spominja. Tudi bi nihče ne bil mislil (kdor je svet tu zgoraj poznal) da bo še kdaj po tej strugi tekel. Ali pri zadnji povodnji je nosil s seboj velike skale in razno lesovje, in ker je struga na prejšni levi tok močno zavita, jo je kar naravnost, če tudi precej višej udaril, prejšno strugo pa je z lesom in kamnjem večidel zamašil, tako, da po starem žlebu le še malo vode teče.

Novi Peričnik je tedaj vrh skale razdeljen in teče v dveh curkih čez steno, ktera se pa spodaj zopet zedinila in združena padata v nov tomun, ki je nižej od prejšnega, pa ves napolnjen s skalami, ktere je pri povodnji metal čez steno. Nekdo, ki je v ponedeljek šel po živino v Vrata in ni nikjer drugod čez mogel, kakor pri Peričniku pod pečjo za šumom, mi je pravil, da je bilo tako bobnenje in šumenje, ko je Peričnik skale valil in v brezno metal, da ga je bila taka groza, kakor bi se bil imel v prihodnem trenutku svet podreti. In to mu rad verjamem, ker je bil danes v petek, tedaj čez 5 dni, še tako strašansko bobneč in peneč, da mu na nobenem, sicer varnem kraju, od koder je bila navada gledati ga, blizo nisem mogel. Lepe stezice in druge naprave so večidel podrte; novi most pod skalo sicer še stoji, pa je ves s kamnjem pokrit, tako, da se ne more čez iti. Pa tudi taki piš leti od šuma na vse strani, da sem bil precej ves moker, od koder sem se mu tudi hotel približati. Tudi pod steno za šumom nisem mogel več iti, ker je slap stezo podpral in se je na več krajih posedla. Tudi se vsled zadnje premembe slap že na pol poti od Mojstrane pokaže, ko se popred ni mogel videti, preden si mu že prav blizo prišel. Še naj omenim, da sem ta dan že po snegu hodil k slapu! Toraj znanci Peričnikovi, pridite ga zopet gledat in komaj ga bote še poznali!

J. A.

Iz Kamnika, 4. oktobra. (Nesreča nad nesrečo.) Ni še dolgo od tega, kar sem sporočal o nesreči, ki se je pripetila v tukajšnji c. kr. tovarni za smodnik in je povzročila le strah in nekoliko gmotne škode, človeškega življenja pa ni tirjala. Imela je pa za Kamnik tudi dober nasledek in ta je, da se odslej smodnik brž ko ga je kaj narejenega odpelje od tod in ga zato ni nikdar veliko v tukajšnjih shrambah. S tem smo oproščeni skrbi pred kako veliko eksplozicijo ali razpokom.

Danes mi je pa sporočiti o drugih nesrečah, katerih pa ni povzročil smodnik, ampak špirit in voda. Stvar je ta-le:

V četrtek zvečer so pri Vogarji v Črni (pol-drugo uro nad Kamnikom) meli prosó. Pri takih priložnostih je pa navada, da se postreže po končanem delu delavcem s pijačo, dandanes navadno z žganjem. Tako je storil tudi Vogar. Ker je pa menda zmanjkalo žganja, hotel ga je sam narediti iz špirta. Žena mu je svetila. Nesreča je hotla, da je prišla luč preblizo steklenice, v kateri je bil špirit, na kar se je špirit vnel, steklenica se razpočila in se vsa goreča tekočina vtila po možu, ki je bil v hipu ves v ognju. Strašen prizor! Ljudje pripovedujejo, da je ubogi mož gorel kakor smolnat les in si tako nikakor ni mogel pomagati. Žena, hoteča ga rešiti, začne trgati raz njega gorečo obleko, a pri tem si sama tako ožge roke in tudi sicer rani, da bo težko, težko okrevala. Rok pa najbrž ne bo mogla več rabiti. V največih bolečinah je mož živel še en dan in umrl v petek zvečer. Uboga žena pa trpi zdaj dvojne bolečine; bolečine, ki jih ji je povzročila opekline in bolečine zaradi tako žalostne smrti dobrega in skrbnega moža. Pokojnik je bil, kakor pravijo, dober družinski oče in dober gospodar, star le nekoliko čez 30 let, zato ga je toliko bolj škoda.

Ker sem že pri špirtu in žganju, še nekoliko besed o njem. Hoteč zabraniti silno se razširjajoče žganjepitje, ki žuga vničiti prej tako korenjaške narode, so postavodajalci naložili davek na žgane stvari. Predno je pa še bila postava sklenjena, so majali previdni možje glave, trdeč, da to ne bo nič

izdalo. Kako so prav imeli, vidi se že zdaj. Zganje in špirit sta obdačena (ali le malo), in dacar pečati posode, v katerih so te stvari. Koliko se pa zato manj žganja spiše? Res, da morda prodajalci zdaj nekoliko manj narejenega žganja prodajo, a zato pa toliko več špirta. Poprej so ljudje bolj žganje kupovali, zdaj pa kupujejo rajše špirit in sami delajo domá žganje s tem, da prilijejo špirtu več ali manj vode. To ravnanje je bilo tudi vzrok prejšnje nesreče. Ali doseže toraj postava zoper žganjepitje svoj glavni namen? Kdor vidi in vé, koliko se zdaj špirta domá za žganje porabi, mora reči: Ne.

Ali stvar ima še drugo lice. Vsled nove postave hodijo dacarji po magacinih in kletih in pečatijo sode, v katerih je žganje ali špirit. Kaka nesreča se tu prav lahko zgodi, ko pride luč v tako bližnjo dotiko z vnetljivimi stvarmi. To so sprevidili koj v začetku premnogi prodajalci žganih pijač in so delali na to, da bi se sodi ne pečatili in bi se rajše davek na drugačen način oddajal, pa dosegli menda niso nič. Skušnja je pokazala nevarnost pečatenja. Listi so že poročali o nesreči, ki se je pripetila pri pečatenji soda s špirtom v Domžalah. Enaka nezgoda ali pa še večja bi se izvestno zgodila pred nedolгим časom pri nekem tukajšnjem oštirji, ko bi ta ne bil imel toliko hladnokrvnosti, da je hitro sod zamašil, ko se je špirit že vnel.

Iz vsega tega se vidi, kako nevarno je pečatenje posode, v kateri je špirit ali žganje in kako malo bodo omejile vse postave rastoče žganjepitje, dokler se ne sklene postava, vsled ktere se bo špirit že koj v fabriki prav visoko obdačil.

„Slovenec“ je poročal zadnje dni, koliko škode je napravila povodenj na Gorenjskem. Silna je bila voda tudi v solebaških gorah. V Lučah na Štajarskem je predzadnje nedeljo bila voda posebno velika, da je odnašala hlode iz gozdov. Nekdo, „Škofov Tonček“ navadno imenovan, je šel popoldne med krščanskim naukom hlode lovit in pri tem je moral dati svoje življenje. Težek hloď ga je potegnil seboj v vodo, iz ktere ni več živ prišel. Kakor pravijo, so tudi v Koroški Črni vsled velike povodnji trije ljudje vtonili, ko so menda hlode lovili. Bog nas obvaruj nadaljnjih taciň groznih nesreč!

Z Dolenjskega poleg Save, 3. okt. „Ako sv. Peter dost kruha dobi — Svet Miha se dobremu vinčku smeji.“ — To je staro prerokovanje, ktero se je letos tudi spolnilo. O sv. Petru je poljedelec že dost pridelkov za vsakdanji kruh pod streho imel, in vse je prerokovalo tudi zlahtno vinsko kaplico. Dobili smo res izvrstno, kakoršne že dolgo ni bilo, le škoda, da malo; posebno tam, kjer je toča lansko leto in letos zelo potolkla, in palež ali smod grozdja na suhi zemlji več ko polovico posmodil, tako, da nekteri vinograd, kateri je v srednjih letinah po 60 vedrov dal, letos komaj pridelal je po dva vedra. Ali ne bi bilo prav in pravično, da bi nam vlada saj polovico zemljiškega davka za vinograde odpisala, kakor lani za vinograde in polje od toče poškodovane? — Opozorujemo na to naše državne poslance.

Letos bi lahko kmetiške družbe in podružnice dvojno stoletnico krompirjevo obhajale. 300 let, da je bil krompir 1585 iz Amerike na Angleško prinešen, in od tam po drugih evropskih državah razširjen, pa še le 27. avgusta 1785 se je njegova čast in splošna veljavnost začela, ko je francoski kralj Ljudevit XVI. dal skuhati krompir „v oblicah“ in ga k obedu na kraljevo mizo prnesti. Ali ne bi bilo prilično, da bi se ta dvojnata stoletnica po vsih mestih, trgih in vaseh s primerno gostijo obhajala, pri kateri bi se naj same jedi iz krompirja na mizo nosile? — Saj Slovenci smo radi dobre volje, zakaj ne bi porabili tako redke prilike za našo razveselenje.*)

24. sept. smo se še v Savi kopali, potem pridri Sava velika, in poletne vročine ni več; po večerajšnjem deževanju smo imeli danes 3. oktobra zjutraj 7° R., opoldne pa v senci spet 18° R. gorkote.

Iz Kanalske fare, 3. okt. Pretečeni in tekoči teden je mil. knezonadškof Goriski kanonično obiskoval vse cerkve in duhovnije velike fare in dekanije

*) Temu nič ne ugovarjamo (po nauku sv. Pavla: „Če jeste ali pijete . . . itd.), a svetovali bi pa, če se že kaj zgodi, naj bi bila tudi zahvalna služba božja. Saj nas je Bog, zlasti ubogega pomanjkanka, ter dodelil tudi v drugih gospodarstvenih zadevah mnogo pomoči. Gotovo bi ne škodovalo, ko bi si v pospeh tega sadu napravile saj v večih krajih male razstavice raznih plemen krompirjevih, se vé, le boljših, priporočila vrednih. Tako bi se strinjalo: „Utile dulci!“ Vred.

Kanalske. Na kvaterno nedeljo je maševal v dekanijski cerkvi. Tam in povsod je jako natančno izvrševal visitacijo, a njegova ljubeznjivost in res apostoljsko opominjevanje mu je mahoma pridobila ljubezen vsih. Z veliko slovesnostjo je bil povsod sprejet. Duhovniki in ljudstvo hitelo mu je trumoma nasproti. Dober glas je šel pred njim, a njegova oseba, častljivo opravljanje škofovskih opravil in očetovska njegova beseda je očarala verno ljudstvo. Mnogokrat so se otrinjale solze veselja in hvaležnosti v očeh vernih. Tudi sicer slabo jako deževno vreme vendar ni mnogo motilo in zadrževalo svetih opravil in hoje po goratih občinah, kjer voz ne teče in je vzvišeni nadpastir večinoma na konju jezdil od duhovnije do duhovnije.

Danes zjutraj dobili smo prvi letošnji sneg. Segel je celó v Goriško okolico. Trnovski gozd je bil močno bel, segal je celó doli do srede hribov v čepovanski dolini, a ta sneg je razjasnil nebo, ter nam obeta lepo in prijetno jesen.

Domače novice.

(Presvitla cesarica) prišla je včeraj dopoldne ob 9. uri 15 minut v Miramar. Že čez dve uri, t. j. ob 11. uri dopoldne vkrcala se je na parnik „Miramar“ ter odrinila proti otoku Krk na Grško, kamor že jutri dojde. Ondi ostala bode jeden ali dva dni, da si ogleda znamenitosti. Iz Krfa podá se cesarica v Pirejski zaliv, kamor misli doiti na 12. t. m. Iz Pireja popelje se v posebnem vlaku in strogem incognito v Atene, kjer bode tri dni ostala. Iz Aten obrnila se bode v malo Azijo v Beirut, kjer se pa ne bo posebno dolgo mudila. Iz Beiruta pojadra proti Rodu in od ondot polagoma proti domu, tako, da bode 25. ali 26. t. m. že zopet v Miramaru. Iz Miramara podá se po kratkem odmoru v Gödöllö na Ogersko.

(Afrikanski misijonar preč. g. Janez Dichtl), je v Ljubljani danes prenočeval, ki bolehen potuje iz Verone v Gradec. Jutri ali pojutrišnjem popoldne prideta misijonarja mil. g. afrikanski škof Sogaro in pa sloveči neprestrašeni Don Luigi Bonomi, ki je ubežal iz Mahdijeve sužnosti. Morebiti, da se v Ljubljani nekoliko pomudita, preden se podasta skozi Gradec, Dunaj in Tirolsko nazaj v Verono.

(Železnice) razpošiljajo jesenske svoje vožne rede. C. kr. državna železnica ozirala se je že zopet na slovenske potovalce, ker je razposlala po slovenski zemlji vožni red v slovenskem in nemškem jeziku. Južna železnica drvi pa še vedno staro kljuso in Slovencem nemške vožne redove vsiljuje. Iz tega se že lahko sklepa, koliko da je njena obljuba vredna, da hoče v bodočnosti Slovencem pravična biti.

(Obsojen) je bil še le danes g. vitez Anton Gariboldi, zaradi kazinske afere letos pri turnarski veselici na 24 ur zapora, oziroma 5 goldinarjev denarne globe. Poleg kazni ima plačati tudi sodniške stroške. Zastopal ga je dr. R. Schrey, ki se bo zaradi obsodbe pritožil na deželno sodnijo.

(Med južno in državno železnico) pričele se bodo zopet razprave, koliko da bo država južni železnici plačala odškodnine, da se bodo vlaki c. kr. državne železnice vozili po tiru južne železnice iz Ljubljane v Divačo, kjer potem preidejo na državno progo Divača - Pulj in bodočo progo Herpelje-Trst.

(Posebni tečaji) prično se v začetku bodočega šolskega leta na c. kr. Ljubljanskem učiteljski za izobrazbo učiteljic ženskih ročnih del in pa otroških vrtnaric.

(„Slovan“) prinaša v svoji poslednji številki krasne podobe presvitlega cesarja Franca Josipa, ruskega cara Aleksandra III. in vseučilišnega profesorja rojaka našega dr. Josipa Kranjca, ki je na Graški univerzi predaval pravoslovje v slovensčini.

(Obesil se je) vojaški begun Viktor Kotar, o katerem smo nedavno sporočili, da so ga na Zidanem mostu vjeli in potem profosu v kletko izročili. Našli so ga še živega in odrezali. Za pot iz tega na oni svet izvolil si je pas od hlač. Mož je jako trdovraten, kajti zagrozil se jim je, da noče nič več živeti in se bo vendar-le obesil, če tudi ga še tako stražijo.

(Iz Trebnja) se nam od 4. t. m. piše: V naši fari že nekaj časa gospodari griža, ktera je v nekterih hišah po dve, celó po tri žrtve zahtevala. V

teku treh tednov pomrlo je 18 odraslih in otrok za grizo, in če pomislimo, da to v 4 vaseh, ktere vse skup niti 400 prebivalcev ne štejejo, je to pač veliko. Žeteli je, da bi se kaj vkrenilo ter bolezen omejila in ne dalje razširjevala. — Nocojšno noč se je obesil v R. . . . kmetiški fant, kakor se sliši, je to gotovo v nezavesti storil.

(Velike morske kopeli) v Barkovljah poleg Trsta niso še zaspale. Izdajajo se zanje delnice po 500 gl., in so večinoma že pokupljene.

(Petarde) jele so se v Trstu že zopet množiti. V soboto ob 9. uri zvečer razpočila se je jedna pred tiskarno g. Dolence, v nedeljo zvečer ob 7. uri pa druga na velikem trgu na vrtu. Nobena ni škoda napravila. Pouličnikov, ki sta ji položila, še nimajo.

(Tiskovna pomota) se je vrnila v večerajšnji naš dopis „S Šentvida nad Ljubljano“ in to v drugem odstavku, kjer naj se namesto „Gamelnom“ bere „Gunceljem“.

Razne reči.

— Koliko je dvoboj vreden, razvidi se iz sledečega telegrama. V Budapešti sta se v noči 3. oktobra na dvoboju streljala Koloman Heller, rezervni častnik in pa honvedlajtenant Nikolaj Mihajlovič. Povod dvoboja je bila klobuta. Oba nasprotnika pila sta v neki ponočnjaški gostilni in je o tej priložnosti Heller Mihajloviču v pijanosti zaušnico priložil. To se zna, da se kaj tacega le z dvobojem opere, kar se je tudi zgodilo. Mihajlovič, ki je poprej klobuto dobil, dobil je na dvoboju tudi svinčenko v srce, da se je takoj mrtev zgrudil. Ali bi ne bilo bolje in opravičeneje zanj, če bi si bil on rudeče mesto od klobute opral pri sodnji, namesto na dvoboju? Heller, ki je bil kriv dvoboja s svojo klobuto, ostal je živ; oni pa, ki je mislil, da si mora čast oprati na bojišču, je mrtev in v večnosti. Ali ni to največja bedarija, kar si je misliti morete! Najprvo klobutan, potem pa še povrh vstreljen biti. to se pravi „kavalirsko čast rešiti!“ O moralni nesmisli ne rečemo nič.

— Jezuit Spee, učenec o. Secchy-a, slavnega zvezdoslova iz jezuitskega reda, je poklican na kraljevi observatorij v Bruselji. Spee je bil najprej inženir, v Litihu se je učil bogoslovja in na kraljevem vseučilišču v Lovanji je postal doktor matematike. Njegov škof ga je poslal v Rim, da bi se dalje učil pod navodom o. Secchy-a. Ravnatelj na observatorij v Bruselji bi bil že davno rad imel jezuita o. Spee na observatorij, pa pod liberalnim ministerstvom ni bilo pričakovati tega. Ravnatelj, Honzeau, je sicer framason. O. Spee je pa doma iz Lituha.

— Riba trska ali polenovka. Kabeljô se prišteva mehko-plutarjem, dolg je 1—1½ metra. Za človeško gospodarstvo je silo važen, ker njegovo belo in zdravo meso se mnogotero pripravlja, a tudi dolgo trpi. Le sveža riba se imenuje kabeljô, na zraku posušena se imenuje trska, osoljeno in posušeno imenujejo klipnik in samo nasoljeno laberdan. Kabeljô se nahaja le po najgloblješem dnu atlantskega morja, od 40. stopinje in v ledenem morju do 70. stopinje severne širjave. Prihaja v plitnejše zalive Norvegije ali zbira se v neštevlnem broji po sipinah Nove Fundlandije zaradi drstenja. Kabeljô in lobster (amerikanski morski rak), ki se nahajata v Novi Fundlandiji, napravita, da je tam najboljši lov ribičem, ribarit hodijo tje severni Amerikanci, Angleži in Francozji drugi narodi so izključeni. Kedar pride spomlad, prikaže se na tisoče ladij na sipinah Nove Fundlandije, da love kabeljô-a. Vržejo mreže na dno in ker je riba požrešna, se jih vjame na tisoče; tehtajo od 4—40 kilogramov in potegnejo jih na ladijo, udarijo po glavi in tako ubijejo. Ko je barka polna, začnejo ribe pripravljati, najprej jim z dolgim nožem vrat prerežejo do hrbtišča, drug delavec odtrga glavo in drob izvzame, jetra ohrani, drugo vrže v morje. Sedaj ribo prerežejo in hrbtišče v morje vržejo, drugo pa ohranijo na kopnem. Da iz kabeljô-a postane trska, postavijo več drogov, in ribe poprej izmite za morsko vodo, posušé. Ko so se do dobrega posušile, shranijo ribe, katerim sedaj pravijo trske, v zakladnici in jih naložé kakor polena. Ko jih med sušenjem nasolé na skalnatih bregovih (Klippen) Nove Fundlandije, imenujejo jih klipnike. Ako imajo sodov dovolj, napravijo nekaj rib za laberdan, ker razkosane ribe po sodih nasolé in sode zabijejo, kedar so polni. Jetra vržejo v posebne kadi in tam so dotlej, da začnejo gniti in neznansko smrdeti. Maščoba, ki se izločuje in po vrhu plava, pozajme se od časa do časa in daje ribje olje, katero zdravniki tolikanj priporočujejo. Te ribe polové v strahoviti množini, nektera leta po 300 milijonov na leto.

— Pripotec gre za človekom. Indijani v Severni Ameriki imenujejo pripotec s širokimi peresi — Plantago major — ki se pri nas posebno rad pri potih košati prav primerno: „stopinje blede-ličnikov“. To je pač bistroumna opazka divjakov, ki imajo bistro čute. Kjerkoli je kdaj stala v ameriškkih pustinjah stara kočja evropskega naselnika, ali še sedaj stoji, tam najdejo gotovo pri-

potec. To nam na novo potrjuje, kar že skušnja učí, da za kulturnimi rastlinami, recimo za žitom, postopa plevel nekako tako, kakor za preselovanjem ljudi pridejo potepuhi in klateži.

Telegrami.

Zagreb, 5. oktobra. Danes je opozicija bana iz deželnega zbora zapodila. Ban je trdil, da Hrvaška nima nedotakljivih pravic do že znanih 18.000 aktov. Opozicija mu je pri tem tako ugovarjala, da ga niti k besedi ni pustila. Ban to videti, hoče dvorano zapustiti, opozicijski poslanci so mu pri tem še pomagali — ker so ga skoraj venkaj potisnili. Poslanec Crnkovič je tekel po orožnike, da so bana varovali. Velika je bila radost pri opoziciji, ko je ban dvorano zapustil, razburjenost po deželi je pa še večja. 7 poslancev izključenih je za 60 sej. Narodna stranka klicala je banu „živio“! (Čudna narodna stranka to! Vr.)

Praga, 5. okt. „Narodni Listy“ imajo iz Duhovega (Dux) sledeči telegram: Prostori „Česke Besede“ v Duhovem razleteli so se včeraj zjutraj ob ¼ 4 popolnoma. Nekdo je položil in zažgal nekaj dinamita. Razpuh čutil se je na 200 korakov. Zlodejev še nimajo. Ranjen ni nikdo. 244 šip v oknih je zdrobljenih. Potres je bil tolišen, da so v tisti hiši vsi prebivalci s postelj poskakali. Orožniki so se pomnožili in na vso moč zalezujejo. (Tu se vidi moč nemške kulture! Vr.)

Pariz, 6. okt. Voljenih je dosedaj v 81 volilnih okrajih 165 konservativnih in 141 republikanskih poslancev vsake barve. Konservativci pridobili so 93, zgubili pa 5 sedežev. Iz 5 okrajev manjkajo še sporočila. Večina časnikov priznava, da porazu oportunitizma ni prav nič družega vzrok, kakor Tonkinska smola in pa protiverska politika. „Rep. Franc.“ pripoznava, da bode v novi kamori konservativcev več nego jedno tretjino. Šireru zdi se to nevarnost za parlament in prigovarja republikancem, da bi bili edini.

Bolezni vsake vrste, posebno pa bolehní živci, epilepsija, slab želodec, zvonjenje in trganje po ušesih, slab posluh, bolezen v glavi, migrena, bledica in hromost ozdravljajo se na slavnoznani zasobni kliniki „Freisal“ v Solnogradu. Pri bolnikih, ki so bolehní na pljučih in pri nadušljivih dosegli so se ondi že v štirih tednih čudoviti uspehi. Kdor želi več zvedeti, obrne naj se na omenjeno kliniko in priloži marko za odgovor.

Umri so:

30. sept. Janez Čizman, sobni slikar, 38 let, Krakovski nasip št. 14, jetika. — Marija Dimnik, delavka, 55 let, Poljske ulice št. 11, jetika.

1. okt. Ferdinand Kastner, zasebnik, 67 let, Rožne ulice št. 13. Marasmus.

V bolnišnici:

2. okt. Janez Suštar, gostač, 72 let, Poljanska cesta št. 42 (v bolnišnični podružnici), Marasmus senilis

Tujci.

4. oktobra.

Pri **Matiču**: Printz, Lederer, Löwy in Mandl, trgovci, z Dunaja. — Jurij Angeli, tehnikar, iz Mittweide. — Hugon

Fruhmann, trg. pot., iz Gradea. — Grofinja Frank, zasebnica, iz Kamnika.

Pri **Stonu**: Halver Halorsen, trgovec, iz Pariza. — Josip Caviola, zasebnik, s soprogo, iz Benetk. — Artur Ronzoni, zasebnik, z Dunaja. — Vojteh pl. Gregorin, trg. pot., z Dunaja.

Pri **Tavčarji**: S. Wachsmann, trgovec, iz Trsta. — Anton Lončarič, stavb. podvzetenik, z družino, iz Sele. — Janez Antič, stavb. podvzetenik, s soprogo, iz Sele.

Pri **Bavarskem dvoru**: J. Horak, inženir, iz Beljaka. — Ignacij Kollar, klobučar, s soprogo, s Štajarskega. — Marija Kodritsch, zasebnica, s hčerjo, iz Bleda.

Pri **Južnem kolodvoru**: Avgust Dieterich, tehnikar, z Dunaja. — Oton Gebauer, inženir, z Dunaja. — Bernard Speiser, trg. pot., z Dunaja. — Nikolaj Sirk, trg. pot., iz Gradea. — Toberer in Šmulec, iz Gradea.

Pri **Avstrijskem caru**: Lenart Baner, risar, z Dunaja. — Edvard Leinweber, jurist, iz Zadra. — Ig. Margolius, trg. pot., iz Podkloštra.

Dunajska borza.

(Telegrafično poročilo.)

6. oktobra.

Papirna renta 5% po 100 gl. (s 16% davka)	81 gl. 60 kr.
Sreberna „ 5% „ 100 „ (s 16% davka)	82 „ 35 „
4% avstr. zlata renta, davka prosta	108 „ 85 „
Papirna renta, davka prosta	99 „ 15 „
Akeje avstr.-ogerske banke	859 „ — „
Kreditne akeje	281 „ 60 „
London	125 „ 85 „
Srebro	— „ — „
Francoski napoleon.	10 „ 01 „
Ces. cekini	6 „ — „
Nemške marke	61 „ 90 „

Tržaško tržno poročilo.

Kava: Santos po 45 gl., Rio 43, St. Domingo 52, Portorico, 75 Cejlon 68—125, biserna 90, Java 56, Mokka 90—103.

Sladkor po 23.75—29 gl.

Dišave: poper 94.50 gl., žbice 66.

Južno sadje: dateljni 23, fige iz Kalamate 13.50, iz Smirne 11, rozine 20, pomoranče 3, limone 4 za vsak zaboj, rožiči 6.50 mandeljni 88.

Olje: laško 43—90 gl., albansko 42—48, dalmatinsko 43, angleško 30.50 petrolej 9.75.

Kože: juhtovina 260, podplatje 140—165, letnina 357—616, jagnječi kožuhí sto komadov 70, zajčje sto komadov 16 gl.

Volna: bosanska 105 gl., albanska 112, isterska 110.

Bombaž: ameriški 75, indiški 47.

Ježice po 22—27 gl.

Zito: pšenica ruska 8.80—9.25 laška 9.25, koruza 6.25, rž 7.25, oves 8, fižol 10, grah 11—15, riž laški 14—21, indiški 12 goldinarjev za vsakih 100 kilogramov.

Mast: maslo 95—100, angleška 50, ogerska 55, špoh 51.50.

Vožnji red cesarjevič Rudolfove železnice.

Iz Ljubljane v Beljak.

Postaje	Osobni vlaki			
	št. 918 po noči	št. 1714 zjutraj	št. 1716 dopolodne	št. 1712 zvečer
Ljubljana j. k.		6:40	11:40	6:35
Ljubljana R. k.		6:44	11:45	6:39
Vižmarje		6:53	11:55	6:48
Medvode		7: 4	12: 7	6:59
Loka		7:17	12:21	7:12
Kranj		7:31	12:38	7:26
Podnart		7:48	12:56	7:43
Radovljica		8: 5	1:14	8:—
Lesece		8:12	1:24	8: 8
Javornik		8:29	1:46	8:25
Jesenice		8:39	1:57	8:33
Dovje		8:56	2:18	8:49
Kranjska gora		9:21	2:48	9:11
Rateče-Bela Peč		9:37	3: 3	9:24
Trbiž		9:55	3:20	9:38
Trbiž	3:58	11: 7	3:39	9:48
Thörl-Maglern	4:11	11:17	3:52	—
Podklošter	4:25	11:27	4: 6	—
Fürnitz	4:40	—	4:22	—
Toplice Beljak (ostaj.)	—	—	—	—
Beljak drž. ž. (ostaj.)	4:54	—	4:37	—
Beljak j. k.	4:58	11:50	4:41	10:26
	zjutraj	dopolodne	popoldne	zvečer

Iz Beljaka v Ljubljano.

Postaje	Osobni vlaki			
	št. 915 dopolodne	št. 903 popoldne	št. 903 popoldne	št. 971 zvečer
Beljak j. k.	11:51	4:42	5: 8	10:50
Beljak drž. ž. (ostaj.)	11:56	—	5:14	11:—
Toplice Beljak (ostaj.)	—	—	—	—
Fürnitz	12:10	—	5:30	11:16
Podklošter	12:24	5: 7	5:50	11:41
Thörl-Maglern	12:35	—	6: 3	11:58
Trbiž	12:46	5:26	6:16	12:14
Trbiž	1:10	—	6:20	12:36
Rateče-Weissenfels	1:30	—	6:39	1: 1
Kranjska gora	1:46	—	6:53	1:22
Dovje	2:19	—	7:19	1:55
Jesenice	2:43	—	7:41	2:23
Javornik	2:50	—	7:48	2:30
Lesece	3:15	—	8:13	2:56
Radovljica	3:22	—	8:21	3: 3
Podnart	3:44	—	8:44	3:27
Kranj	4: 2	—	9: 3	3:47
Loka	4:20	—	9:20	4: 6
Medvode	4:34	—	9:34	4:21
Vižmarje	4:46	—	9:46	4:34
Ljubljana R. k.	4:55	—	9:55	4:44
Ljubljana j. k.	5:—	—	10:—	4:50
	popoldne	zvečer	zjutraj	